

129

Vol. 33
Winter 2024
P.P: 175-197

Research Paper

Received:
2023-06-21
Revised:
2023-08-22
Accepted:
2023-08-30
Published:
2025-03-04

ISSN: 1025-5087
E-ISSN: 2654-4971

Defense Policy

US-China competition and its impact on the security policy of the European Union in East Asia

Mohammad Jalaie¹ | Danyal Rezapoor² | Sedigheh Azin³

Abstract

China's growing power and assertiveness towards its neighbors in East Asia has been a wake-up call for the European Union to expand its involvement in East Asia. The security policy of the European Union in the region shows many elements of alignment with the United States, but there are still differences; In Northeast Asia, the European Union has imposed severe sanctions against North Korea, but has left the door open for dialogue, unlike the Trump administration, which has continued to seek regime change. In addition, the European Union has repeatedly supported the process of trilateral cooperation between China, Japan, and South Korea in the South China Sea, while Washington has traditionally been opposed to a process that would limit and dominate the United States. Beijing opposes it. Considering the above topics and the limitations of the union in East Asia, the question arises, What effect has the competition between America and China in East Asia had on the security action of the European Union in this region? The research method in this research is descriptive and analytical using library and internet resources in a qualitative and quantitative way. The results of the research using the theoretical framework of neorealism and defensive neorealism show that the rise of China's power, followed by the competition of the United States with this country, the entry of medium-sized regional actors and extra-regional powers simultaneously with the geopolitical and geoeconomic developments of the South China Sea, Taiwan and North Korea in In recent years, it has led to an increase in the security claims of the Union towards this region, contrary to the stated interests of the United States.

Keywords: European Union, United States, China, security policy, East Asia

1. Member of the political science and international relations faculty of University of Guilan, Rasht, Iran
2. Corresponding author: Assistant Professor of International Relations, University of Guilan, Rasht, Iran
danyalrezapoor@gmail.com
3. Sedigheh Azin.. PhD student in International Relations, University of Guilan, Rasht, Iran
DOR: 20.1001.1.10255087.1403.33.129.7.4

Publisher: Imam Hussein University

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

© Authors

۱۲۹

سال سی و سوم
زمستان ۱۴۰۳
صص: ۱۷۵-۱۹۷

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۳۱
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۵/۳۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۰۸
تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۲/۱۴

شاپا چاپی: ۱۰۲۵-۵۰۸۷
الکترونیکی: ۳۶۵۴-۴۹۷۱

رقابت آمریکا و چین و تأثیر آن بر سیاست امنیتی اتحادیه اروپایی در شرق آسیا

محمد جلایی^۱ | دانیال رضاپور^۲ | صدیقه آذین^۳

چکیده

قدرت رو به رشد و قاطعیت چین در قبال همسایگانش در شرق آسیا، یک دعوت بیدارانه برای اتحادیه اروپایی بوده است که دخالت خود را در شرق آسیا گسترش دهد. سیاست امنیتی اتحادیه اروپایی در منطقه عناصر بسیاری از همسویی با ایالات متحده را نشان می‌دهد، اما همچنان اختلافاتی وجود دارد؛ در شمال شرقی آسیا، اتحادیه اروپایی تحریم‌های شدید علیه کره شمالی اتخاذ کرده است، اما خلاف دولت آمریکا که همچنان به دنبال تغییر رژیم بود، در را برای گفتگو باز گذاشت. علاوه بر این، بارها اتحادیه اروپایی از روند همکاری‌های سه جانبه بین چین، ژاپن و کره جنوبی در دریای جنوبی چین پشتیبانی کرده است، در حالی که واشنگتن به طور سنتی نسبت به فرایندی که ایالات متحده را محدود کند و باعث تسلط پکن شود، مخالفت می‌کند. با توجه به مباحث فوق و محدودیت‌های اتحادیه در شرق آسیا این سوال مطرح می‌شود که: رقابت آمریکا و چین در شرق آسیا چه تأثیری بر کنش امنیتی اتحادیه اروپا در این منطقه داشته است؟ روش تحقیق در این پژوهش توصیفی و تحلیلی با بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی به صورت کیفی و کمی می‌باشد. نتایج حاصل از پژوهش با استفاده از چهارچوب تئوری نواقع گرای و نواقع‌گرایی تدافعی نشان می‌دهد که افزایش قدرت چین و به دنبال آن رقابت ایالات متحده با این کشور، ورود بازیگران متوسط منطقه‌ای و نیز قدرت‌های فرامنطقه‌ای همزمان با تحولات ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی دریای جنوبی چین، تایوان و کره شمالی در سال‌های اخیر منجر به افزایش ادعای امنیتی اتحادیه نسبت به این منطقه برخلاف منافع اعلامی آمریکا شده است.

کلیدواژه‌ها: اتحادیه اروپایی، ایالات متحده، چین، سیاست امنیتی، شرق آسیا

۱. عضو عیث علمی علوم سیاسی دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۲. نویسنده مسئول: استادیار روابط بین‌الملل دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۳. دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل دانشگاه گیلان، رشت، ایران

danyalrezapoor@gmail.com

DOR: 20.1001.1.10255087.1403.33.129.7.4

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع)

این مقاله تحت لایسنس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه

روابط چین و ایالات متحده به عنوان دو ابرقدرت به ترتیب در حال ظهور و موجود، با ظرفیت‌ها و استعدادهای فراوان به عنوان مدعیان راهبردی جهان، از اهمیت و پیچیدگی‌های خاصی برخوردار است. این روابط را شاید بتوان پیچیده‌ترین و پرتناقض‌ترین روابط در میان قدرت‌های بزرگ دانست؛ روابطی که با تاثیرپذیری از متغیرهای متعدد و در مواردی بسیار متضاد، همواره دچار نوسان و در مقاطعی پیش‌بینی ناپذیر بوده است. در همین راستا و در کشاکش رقابت میان دو قدرت جهانی، و پس از سه استراتژی، تعریف استراتژی اقیانوس هند ایالات متحده در ۲۰۱۲، استراتژی امنیت ملی در سال ۲۰۱۷ و گزارش استراتژیک سال ۲۰۲۰ درباره منطقه اقیانوس هند، در ماه ژوئن سال ۲۰۱۹ وزارت دفاع ایالات متحده، استراتژی هند-اقیانوسیه ۱ این کشور را اعلام نمود که هدف اصلی آن، مبنا قرار دادن تشخیص چین به عنوان خطرناک‌ترین تهدید برای منافع امنیتی ایالات متحده در شرق آسیا بوده است (US Department of Defense, 2019: 45).

در پیشینه پژوهش گستره رقابت ایالات متحده و چین در شرق آسیا و امنیتی‌سازی ۲ اختلافات فیما بین آنان، از سوی محققان بسیاری بررسی شده است. بیشتر آنان، اختلافات دو طرف در این منطقه را مشتمل بر: ۱- مناقشه تایوان که همچنان یک مسئله حل نشده در روابط ایالات متحده و چین است، ۲- تهدیدات هسته‌ای کره شمالی و ۳- اختلافات دریایی در دریای چین جنوبی می‌دانند که می‌تواند دو کشور را به مناقشه مستقیم نظامی بکشاند (Shambaugh, 2019: Sanger and Broad, 2018: Feng, and He, 2018: Allison, 2017 Cha, 2016: Bleiker, 2013: Friedberg, 2011) موضوع پاسخ محتمل کشورهای آسیای شرقی به توانایی‌های رو به رشد چین و گسترش جاه‌طلبی‌های پکن نیز تا حدودی مورد مطالعه قرار گرفته است: Yunling, 2016: Heginbotham, 2018: Kyee, 2018: Busbarat, 2018: Anwar, 2019 Kausikan, 2016: Nathan, 2015: اما نقش اتحادیه اروپایی (EU) در امور امنیتی آسیای شرقی با توجه به گسترده‌تر بودن عملکرد تجاری-اقتصادی آن در این منطقه، نسبت به ایالات متحده، مورد توجه قرار نگرفته است. منافع استراتژیک اتحادیه اروپایی در شرق آسیا تنها به مسائل اقتصادی محدود نمی‌شود، بلکه شامل مسائلی به مانند آزادی ناوبری و همچنین

استلزام ثبات امنیتی قدرت‌های اصلی این منطقه می‌باشد؛ بنابراین این منافع راهبردی، مورد تهدید عواملی مانند قدرت روزافزون پکن، تقویت ملی‌گرایی در کشورهای منطقه و همچنین افزایش رقابت میان ایالات متحده و چین قرار گرفته است. این اتحادیه به دلیل توانایی‌های محدود نظامی - امنیتی خود، قادر به طرح‌ریزی راهبرد امنیتی مشخصی در شرق آسیا نیست. با این حال، رفتار پکن نسبت به همسایگان کوچک‌تر و ضعیف‌تر خود از اوایل سال ۲۰۱۰ موجب شده است تا سیاست - گذاران اتحادیه اروپایی به چین تنها به عنوان یک فرصت اقتصادی نگاه نکنند، بلکه آن را یک چالش امنیتی برشمرده و درصدد مقابله باشند (Cottey, 2019: 4).

با وجود موارد فوق، اتحادیه اروپایی در همکاری با ایالات متحده و با اتخاذ تعدادی از مواضع و ابتکارات متمایز، همکاری‌های امنیتی خود را در شرق آسیا تقویت نموده و هم‌راستا با آمریکا، به ویژه در حوزه تجارت و سرمایه‌گذاری رویکرد سخت‌تری نسبت به چین اتخاذ کرده است. با این حال، خلاف ایالات متحده که به دلیل وجود موازنه در روابط فیما بین، از رویارویی سرسختانه با چین در امان است، اتحادیه اروپایی به دنبال ترس از اقدامات ترجیحی و یا تحریمی چین، سعی در استفاده از راهبرد نرم خود در قبال این قدرت منطقه‌ای را دارد. با توجه به موارد فوق، موضوعاتی پیرامون نقش اتحادیه اروپایی در سپهر روابط امنیتی و اقتصادی شرق آسیا مطرح می‌شوند: ۱. ویژگی‌های اصلی سیاست امنیتی اروپا در شرق آسیا. ۲. سیاست‌ها و ابتکارات اتحادیه اروپایی را به صورت جامع و منفرد (در سطح ملی) در قبال دو بحران مهم امنیتی منطقه فوق: تهدید هسته‌ای کره شمالی و اختلافات دریایی در دریای جنوبی چین. ۳. امکان سلیبی و یا ایجابی تطابق سیاست امنیتی این اتحادیه در شرق آسیا با سیاست‌های ایالات متحده. و سرانجام. ۴. تاثیر مشارکت امنیتی اروپایی در شرق آسیا بر رشد رقابت ایالات متحده و چین. نوشتار حاضر با توجه به این موارد، این پرسش محوری را مطرح می‌سازد: رقابت آمریکا و چین در شرق آسیا چه تاثیری بر کنش امنیتی اتحادیه اروپا در این منطقه داشته است؟ فرضیه پژوهش این گونه مطرح می‌شود که افزایش قدرت چین و به دنبال آن رقابت ایالات متحده با این کشور، ورود بازیگران متوسط منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای همانند اتحادیه اروپایی همزمان با تحولات ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی دریای جنوبی چین، تایوان و کره شمالی در سال‌های اخیر، منجر به افزایش ادعای امنیتی اتحادیه اروپایی نسبت به این منطقه خلاف منافع اعلامی ایالات متحده شده است. موارد

فوق، موجب آغاز تلاش اتحادیه اروپایی برای افزایش نفوذ سیاسی-امنیتی در آسیای شرقی، جهت حفظ رونق اقتصادی و تثبیت هویت جهانی خود شده است که به ایجاد توازن قوا، پیدایش اختلاف با ایالات متحده پیرامون برخی از مسائل منطقه‌ای و تشدید تنش‌ها گردیده است. مقاله حاضر، پس از ارائه چارچوب نظری، به بررسی رقابت آمریکا و چین در شرق آسیا و سپس روند فرگشت راهبردهای اتحادیه اروپایی پیرامون امنیت منطقه آسیای شرقی که در بستر منافع فزاینده اقتصادی آن نیز قرار می‌گیرد می‌پردازد و سپس ویژگی‌های اصلی سیاست امنیتی اتحادیه اروپایی در شرق آسیا را مورد نظر قرار می‌دهد. متعاقباً، رویکرد اتحادیه اروپایی در مورد کره شمالی و دریای چین جنوبی که در حال حاضر دو بحران امنیتی مهم در شرق آسیا است، به عنوان نمونه‌های موردی مورد بررسی قرار می‌گیرند و در پایان با تجمیع موضوعات فوق، به دیپلماسی سازنده اتحادیه اروپایی در قبال بحران‌های شرق آسیا نظر می‌افکند.

مبانی نظری

بر اساس طیف‌های نظریه واقع‌گرایی در روابط بین‌الملل، طبیعت آرایش الگوهای قدرت سیاسی به ترتیبی است که همواره استعداد وسیعی برای شکل‌گیری مناقشات وجود دارد. روند رو به رشد افزایش قدرت چین نیز که به دنبال دستیابی به توانمندی‌های اقتصادی گریزناپذیر است، معادلاً، توازن قوا را در منطقه آسیا-اقیانوسیه و در مدت زمان دیرتری، در آسیا و سرانجام در صحنه جهانی به چالش خواهد کشید. از نقطه نظر کنت والتز که ادراک ماهیت الگوهای قدرت را عاملی تعیین‌کننده در فهم پیش‌بینی رفتار بازیگران سیاسی و بالاخص بازیگران مطرح و بزرگ می‌داند، افزایش قدرت بازیگر در حال صعود، منجر به واکنش بازیگران مطرح و یا بزرگ می‌گردد (Waltz, 2000: 5). با توجه به این موضوع که گستره و تاثیرگذاری اقتصاد چین در حال افزایش است، می‌بایست تا تبدیل این قدرت اقتصادی به پایه‌ای برای کسب قدرت نظامی را محتمل فرض نمود. افزایش قدرت نظامی چین، به معنای چالش امنیتی برای کشورهای منطقه و مهم‌تر از آن قدرت‌های برتر منطقه‌ای و جهانی (ایالات متحده و اتحادیه اروپایی) می‌باشد. در چارچوب نظریه والتز، همان‌طور که در طبیعت خلا امکان موجودیت ندارد، در روابط بین‌الملل نیز وجود خلا غیرطبیعی است و به همین سبب ایالات متحده و کشورهای اروپایی در جهت مبارزه

با چالش گریزناپذیر چین که می‌تواند برآمده از افزایش قدرت نظامی این کشور باشد، چاره‌ای جز حرکت به سوی توازن قوا امنیتی و نظامی نخواهند داشت. افزایش قدرت چین و تلاش ایالات متحده جهت حفظ موقعیت جهانی خود، واقعیت‌هایی غیرقابل انکار هستند، اما موضوع چگونگی ایجاد این توازن در حال حاضر روشن نیست. افزایش قدرت نظامی چین که به دنبال رشد اقتصادی این کشور حادث خواهد شد، ایالات متحده و اتحادیه اروپایی را در موقعیتی قرار می‌دهد که وظیفه خود بدانند تا برای حفظ جایگاه بین‌المللی خود و مهار چین به سیاست توازن قوا متوسل گردند (Waltz, 1979: 50-58). براساس نگاه کنت والتز این سیاست می‌تواند چین را که در حال برهم زدن نظم فعلی است و ممکن است قدرت و جایگاه آنان را دچار خدشه سازد مهار کند. البته اگر موازنه به خوبی عمل کند قادر به چنین عملی خواهند بود در غیر اینصورت باید شاهد کاستن اهمیت نظم کنونی و در نتیجه فروپاشی آن باشند.

اما از نقطه نظری دیگر در چارچوب نظریه استفان والت از دیگر نظریه پردازان واقع‌گرا، آنچه توازن را ضروری می‌سازد، صرف افزایش قدرت چالش‌گر نیست، بلکه ماهیت قدرت در حال صعود است. کشورها دارای ظرفیت‌های یکسان در قدرت نیستند و توانایی یکسانی برای بسیج منابع و مهارت ندارند. در عین حال، آنان در فضایی که امنیت بالاترین اهمیت را دارد، منابع یکسانی را به فعالیت‌های نظامی اختصاص نمی‌دهند. به دلیل تفاوت در میزان توانمندی‌ها، رقابت و مناقشه فرصت نمود می‌یابد و این موضوع در منطقه اقیانوسیه و در رابطه با چین و همسایگان آن بر سر دریای جنوبی چین در حال وقوع است. در این حوزه، موضوع مهم، توجه به کیفیت، ماهیت و جهت‌گیری سویه قدرت می‌باشد. توازن، تنها علیه قدرتی شکل می‌گیرد که تهدیدگر باشد. آنچه که توازن را اجتناب‌ناپذیر می‌سازد، میزان تهدیدکنندگی قدرت در حال صعود است (Walt, 2002). صعود چین از این دیدگاه، به صورت خودکار منجر به واکنش موازنه‌کننده ایالات متحده نخواهد شد، مگر اینکه قدرت چین در منطقه آسیای شرقی و سپس سراسر جهان، سنخی از تهدید را متوجه قدرت‌های بزرگ نماید. سه مناقشه دریای جنوبی چین، تایوان و کره شمالی از نقاط ثبات‌زدا در روابط چین با همسایگان آن و البته ایالات متحده و اتحادیه اروپایی است. اقدامات تهاجمی محتمل چین در این حوزه‌ها، موجب تهدیدزایی برای اروپا و ایالات متحده شده و موازنه چین را باعث می‌شوند. همچنین رفتار چین در رابطه با کره، ژاپن، ویتنام، فیلیپین و دیگر

کشورهای شرق آسیا منجر به حساسیت این کشورها در خصوص افزایش قدرت چین شده است. در صورتی که این کشورها افزایش قدرت چین را تهدیدی برای منافع خود ادراک کنند، باید انتظار یک ائتلاف وسیع میان این کشورها با اروپا و آمریکا را داشت که خود دلیل مهمی است برای پرهیز چین از هرگونه اقدام مناقشه برانگیز (خضری، ۱۳۹۱: ۵).

بنابراین منطبق بر دیدگاه نوواقع گرایی کنت والتز، چین دارای سیر صعودی در قدرت است. ولو آنکه این حالت منجر به ایجاد چالش جدی برای آمریکا و اتحادیه اروپا شود آنان به مقابله با آن باید پردازند. این موازنه قوا در برابر چین به نوعی مکانسیم حفظ بقا و خود در یک نظام غیر قابل اعتماد و آنارشیک بین‌المللی است. بنابراین پایه اصلی در دیدگاه والتز بر عدم اعتماد به قدرت یابی کشور رقیب است. اما با تعدیل به وجود آمده در اندیشه استفان والت که او نیز محقق حاضر در اندیشه نوواقع گرایی است چین یا هر قدرت منطقه‌ای دیگر در شرق آسیا زمانی تهدید است که به صورت مستقیم با دلایل روشن و واضح اقداماتی را علیه کشور دیگر انجام دهد. بنابراین ستون اصلی در این بخش برای ایجاد موازنه قوا ادراک بازیگران است. بر این اساس در برخی موارد شاهد موازنه‌سازی اتحادیه اروپا و ایالات متحده در برابر چین یا سایر بازیگران منطقه‌ای هستیم و در برخی موارد اتحادیه اروپا به صورت مستقل سعی بر آن دارد تا با چین یا کشورهای دیگر منطقه همچون کره شمالی و تایوان ارتباط برقرار کند و خود را بازیگر مستقل نشان دهد. بر این اساس در ادامه مبتنی بر دو نوع نگاه بدبینانه و نسبتاً خوشبینانه نسبت به شرق آسیا، سیاست امنیتی اتحادیه اروپا را تجزیه و تحلیل خواهیم کرد.

یافته‌های پژوهش

رقابت ایالات متحده و چین (شرق آسیا)

تعیین نوع رقابت میان قدرت‌های بزرگ براساس نحوه اقدامات آنان عملی دشوار به نظر نمی‌رسد. آنچه که همواره میان قدرت‌های بزرگ رخ می‌دهد در دو حالت تعامل و رقابت می‌گذرد. اگر قدرتی که در موضع برتر نسبت به دیگری قرار گرفته نوع رفتار قدرت مقابل را تنش‌زا و یا مشکل‌ساز در نظر نگیرد روابط دو قدرت با حفظ توجه به نحوه رفتار یکدیگر همراه با تعامل خواهد بود. اما اگر قدرت برتر عملکرد دیگری را نقطه مقابل خود تصور کند اقدامات

دولت برتر رنک و لعاب رقابت و در برخی موارد تنش به خود خواهد گرفت. این معادله در مورد چین و ایالات متحده قابل پیاده‌سازی است. ایالات متحده که پرچمدار لیبرال دموکراسی در نظام بین‌الملل به ویژه پس از فروپاشی شوروی بوده است به عنوان قدرت برتر تا زمانی که چین را کشور رقیب در نظر نداشت سطح تعاملات میان آنان بالا و در جهت مثبت بوده است. اما به ویژه در طی یک دهه گذشته واکنش آمریکا به قدرت‌یابی چین به ویژه در شرق آسیا به صورت یک قدرت چالشی و تهدیدزا است.

تغییر سیاست در واشنگتن و چرخش از بسیاری از مناطق به سمت شرق و جنوب شرقی آسیا موید این موضوع است که نگره داشتن چین در ابتدای مسیر در دستور کار کاخ سفید قرار گرفته است. این کشور با حضور در ژاپن، کره جنوبی و روابط بعضاً مخاطره‌آمیز با تایوان سعی بر افزایش هزینه برای چین دارد. اقداماتی که البته ایالات متحده آن را برخاسته از نحوه رفتار خود پکن می‌داند. درواقع منطبق با دیدگاه نواقع‌گرایی چین اکنون یک قدرت در حال ظهور چالش‌ساز است که این توانایی و خواست را دارد که نظم مدل آمریکا را به چالش بکشد. بنابراین حضور آمریکا در شرق در بخش‌های، امنیتی و نظامی، اقتصادی و سیاسی و وارد شدن به رقابت با چین به ویژه در دوران ترامپ و بایدن نشان از همین مکانسیم دارد (Brazinsky, 2023). بنابراین تنش موجود میان آنان در بحث‌های مختلف همانند تایوان و تحریک این کشور و چین برای درگیر شدن با یکدیگر توسط آمریکا، تنش در دریای جنوبی چین و بحث در مورد تعیین حدود مرزی آن و تحریک همسایگان کوچک چین و ... همگی نشان می‌دهد ایالات متحده خواستار حضور در منطقه شرق آسیا برای مهار چین و ایجاد هزینه برای این کشور است. البته ذکر این نکته لازم است که اقدامات متقابل پکن و واشنگتن صرفاً در بخش شرق آسیا محدود نمی‌شود و آنان با ایجاد طرح‌های مختلف در تمام جهان به رقابت با یکدیگر همانند حضور اقتصادی در غرب آسیا، اروپا، آمریکای لاتین و آفریقا و همچنین اقدامات سیاسی متقابل بعضاً در موارد ایران، روسیه، اوکراین و تایوان و ... می‌پردازند (Del Rosso, 2023). اینک چنین رقابتی نیازمند آن است که آمریکا برای ایجاد مقابله با چین متحدانی مطمئن و دارای قدرت داشته باشد که از طریق آنان بتواند نظم کنونی را حفظ و به مقابله با چین بپردازد. برای اجرای این ایده کشورهای اتحادیه اروپا گزینه مناسبی هستند در نتیجه در ادامه به بحث سیاست امنیتی اتحادیه اروپا در شرق آسیا

براساس تنش موجود میان چین و آمریکا خواهیم پرداخت و موضع این اتحادیه را در برابر سیاست‌های این دو کشور در مقابل یکدیگر تبیین خواهیم کرد.

فرگشت راهبرد استراتژیک اروپا پیرامون امنیت آسیای شرقی

راهبرد استراتژیک اروپا در قبال منطقه آسیای شرقی در سال ۱۹۹۳ و با اقدام دولت آلمان آغاز شد. این کشور استراتژی جدید خود را با این ایده که رقابت‌پذیری جهانی و امنیت اقتصادی اروپا به ظرفیت شرکت‌های اروپایی برای ورود به بازارهای پررونق آسیایی بستگی دارد، مطرح کرد. با افزایش اهمیت بازارهای آسیای شرقی در دهه ۲۰۰۰، اتحادیه اروپا به طور جدی در امور امنیتی آسیای شرقی دخالت کرد. در دهه ۱۹۹۰، اتحادیه اروپا به دومین شریک مهم اقتصادی شرق آسیا - پس از چین، و پیش از ایالات متحده و ژاپن - تبدیل شد. اهمیت بازارهای آسیایی، سیاست‌گذاران اتحادیه اروپایی را به توجه نسبت به صلح و ثبات این منطقه واداشت. کمیسیون اروپا در سال ۲۰۰۱ با صدور بیانیه‌ای بیان داشت که رونق اقتصادی اروپایی، نه صرفاً توسط تلاطم‌های اقتصادی، به مانند بحران مالی ۱۹۹۸-۱۹۹۷، بلکه با گستره بحران‌های امنیتی و بی‌ثباتی سیاسی آن نیز به خطر می‌افتد (Casarini, 2013: 3). بحران‌های مانند: ۱- اختلال در وضعیت اقتصادی و سیاسی چین و ژاپن، ۲- تنش در حوزه دریایی شرق آسیا که ممکن است خطوط دریایی تجاری اروپا با منطقه را به خطر اندازد و ۳- هرگونه بی‌ثباتی در شبه جزیره تایوان و روابط متقابل چین و تایوان.

نگرانی‌های امنیتی فوق در استراتژی امنیت اروپا^۱ که توسط شورای اروپا در ۱۲ دسامبر ۲۰۰۳ تصویب شد، نمایان است. در این استراتژی بیان گردید که: «مشکلات شبه جزیره کره به طور مستقیم و غیرمستقیم، فعالیت‌های هسته‌ای در کره شمالی و خطرات سلاح‌های هسته‌ای در آسیای جنوبی باعث بی‌ثباتی در آسیا شده است» (European Council, 2003: 31). در سخنرانی ژوئیه ۲۰۰۵، بنیتا فرووالدندر کمیسر سابق روابط خارجی اتحادیه اروپایی هم اظهار داشت: "امنیت در شرق آسیا است. بخشی از مسئولیت کلی جهانی اتحادیه و موضوع مورد توجه منافع اروپا برای امنیت و ثبات است که در سیاست خارجی اتحادیه نهادینه شده است" (Ferrero-Waldner, 2005: 1). شورای اتحادیه اروپایی دستورالعمل‌های مربوط به سیاست خارجی و

1. ESS

امنیتی اتحادیه اروپایی در شرق آسیا را تصویب کرد. این سند در مورد شمال شرقی آسیا و به ویژه برنامه هسته‌ای کره شمالی و تایوان به عنوان موضوعات مورد نگرانی اتحادیه اروپایی و مناطقی که اروپا متعهد به ایفای نقش فعال‌تر بود متمرکز شده است. این سند خطر رشد «ملی‌گرایی رقابتی در منطقه» را مورد تأکید قرار داد و به طور مشخص به اتحادیه اروپایی توصیه کرده بود که می‌بایست تا «اقدامات اعتمادساز خود را ارتقا داده و راه‌حل‌های صلح‌آمیز و مشارکتی را برای رفع اختلافات بر سر قلمرو و منابع، به طرفین پیشنهاد دهد» (Council of the EU, 2007).

اوایل سال ۲۰۱۰، با افزایش مناقشه دریای جنوبی چین و حساس شدن جامعه بین‌الملل نسبت به آن، اتحادیه در ژوئن ۲۰۱۲ نسخه تجدید نظر شده از دستورالعمل سال ۲۰۰۷ را تصویب کرد. نسخه ۲۰۱۲ به وضوح به جنوب شرقی آسیا و دریای جنوبی چین اشاره کرد: «افزایش اخیر تنش‌ها در دریای جنوبی چین اگر کنترل نشود می‌تواند پیامدهای ناگواری بر وضعیت ناوبری و تجارت در منطقه، از جمله کاهش تجارت اروپا و فرار سرمایه‌گذاران خارجی داشته باشد» (Council of the EU, 2012: 5). همچنین دستورالعمل‌های ارائه شده برای تهیه بیانیه مشترک اتحادیه اروپایی و ایالات متحده در مورد آسیا و اقیانوسیه در حاشیه نشست مجمع منطقه‌ای آسه آن در ماه ژوئیه ۲۰۱۲ در پنوم‌پن، مبتنی بر کاهش تنش‌ها در دریای جنوبی چین بودند. بیانیه اشتون - کلینتون هم‌اوج رایزنی‌های دیپلماتیکی بود که از پاییز ۲۰۱۱ میان متحدین فرمانطقه‌ای انجام گردید. در ماه مه ۲۰۱۸ و برای اولین بار، سرویس اقدام خارجی اروپا ۱ بخشی از راهبرد سالانه خود را به طور کامل به سیاست‌های امنیتی اتحادیه اروپایی در آسیا اختصاص داد. در سند تقویت همکاری‌های امنیتی اتحادیه اروپایی در آسیا، اتحادیه متعهد گردید تا امکاناتی را برای تعمیق همکاری‌های امنیتی با شرکای استراتژیک آسیایی خود به منظور کمک به امنیت منطقه‌ای مورد بررسی قرار داده و از یک نظم مبتنی بر قوانین بین‌المللی در آسیا پشتیبانی کند (Council of the EU, 2018). در مورد مسائل امنیتی، ویتنام و اتحادیه اروپایی در ۱۷ اکتبر ۲۰۱۹ توافقنامه مشارکت را برای تقویت همکاری امنیتی و دفاعی دوجانبه امضا کردند. این توافق همچنین کمک ویتنام به عملیات مشترک امنیت و سیاست دفاعی اتحادیه اروپایی ۲ را تسهیل می‌کند (European Union Websites, 2021).

1. EEAS
2. CSDP

ابتکارات فوق، به دلیل بدتر شدن محیط امنیتی در شبه جزیره کره و دریای جنوبی چین و به خطر افتادن منافع استراتژیک اروپا در منطقه بود.

سیاست امنیتی اروپا در شرق آسیا

اتحادیه اروپایی به دلیل عدم دارایی نیروی نظامی یا ائتلاف‌های الزام‌آور در منطقه شرق آسیا، قدرتی نظامی در آن محسوب نمی‌گردد، اما برخی از کشورهای عضو آن، ائتلافات نظامی خود را در شرق آسیا حفظ کرده‌اند. به عنوان مثال فرانسه در اقیانوس هند و جنوب اقیانوس آرام حضور نظامی دارد. برخی از کشورهای عضو اتحادیه اروپایی از طریق چارچوب ناتو با ژاپن و کره جنوبی همکاری می‌کنند. همچنین فرانسه، انگلستان، آلمان، ایتالیا و اسپانیا نیز هر یک «گفتگوهای استراتژیکی» را با پکن برقرار کرده‌اند که مبتنی بر آموزش افسران نظامی چینی، تبادل نیروها و بازدیدهای سطح بالا می‌باشد. در اکتبر سال ۲۰۱۸، برای اولین بار نیروهای نظامی اتحادیه اروپایی تمرینات مشترکی را با نیروی دریایی ارتش آزادیبخش خلق در خلیج عدن برگزار کردند. برخی از کشتی‌های دریایی مورد استفاده کشورهای عضو اتحادیه در رزمایش فوق، به علت افزایش ماجراجویی‌های چین نسبت به همسایگان کوچک‌تر خود در عملیات‌های دریایی کشورهای عضو اتحادیه و برای اجرای دستورالعمل احترام به قوانین آب‌های بین‌المللی به دریای جنوبی چین اعزام شدند.

پس از ایجاد سرویس اقدام خارجی اروپا، اتحادیه فوق گفتگوهای امنیتی اختصاصی‌تر خود را با کشورهای آسیای شرقی ترتیب داد. از سال ۲۰۱۰ گفتگوهای استراتژیک دو طرف میان نماینده عالی امور خارجه و سیاست‌های امنیتی اتحادیه^۱ و وزیر امور خارجه چین برقرار شد. همچنین از سال ۲۰۱۱، یک جلسه سالانه بین نماینده عالی اتحادیه و وزیر دفاع چین به همراه گفتگو در مورد امور نظامی بین رئیس کمیته نظامی اتحادیه اروپایی و همتای خود در ارتش آزادیبخش خلق^۲ برگزار گردید. در ژوئیه سال ۲۰۱۸، اتحادیه اروپایی و ژاپن موافقت‌نامه مشارکت استراتژیک^۳ را امضا کردند که روابط سیاسی و امنیتی بین این دو کشور را ارتقا داد و پایه اقدامات مشترک در مورد موضوعاتی مانند چالش‌های منطقه‌ای و جهانی فراهم نمود. گفتگوهای سیاسی سطح بالا میان اتحادیه اروپایی و کره جنوبی هم از سال ۲۰۱۱ بین معاون

1. HR
2. PLA
3. SPA

دبیرکل سرویس اقدام خارجی اروپا و معاون وزیر امور خارجه کره جنوبی برقرار گردیدند. کره جنوبی اولین کشور آسیایی است که در سال ۲۰۱۴ توافق نامه مشارکت را با هدف تسهیل مشارکت ستول در ماموریت ها و عملیات های مشترک سیاسی، امنیتی و دفاعی اتحادیه اروپایی^۱ امضا کرد. از زمان برقراری روابط دیپلماتیک اتحادیه اروپایی با کره شمالی^۲ در سال ۲۰۰۱، اتحادیه اروپایی گفتگوهای سالانه سیاسی را با پیونگ یانگ ترتیب داده و ارتباط خود را با این کشور همچنان حفظ کرده است (Christiansen et al, 2019: 7-11). رویکرد اتحادیه اروپایی خلاف اندیشه عمدتاً تقابلی ایالات متحده، بر تقویت نوعی همکاری مبتنی بر مفاهیم و ادراک مشترک میان اتحادیه و چین بوده است. اول اینکه اتحادیه اروپا از تلاش های بالقوه چین جهت گشایش و آزادسازی همه حوزه های زندگی در بخش های مختلف جامعه و بخش های مختلف اقتصاد، حمایت خواهد نمود. این مسأله ناگزیر حرکت به سوی توسعه جامعه مدنی براساس حکومت قانون را تشدید می کند. دوم اتحادیه اروپا به طور سیستماتیک و منظم به مسأله حقوق بشر در گفتگوی دوجانبه با چین ادامه خواهد داد. سوم، اتحادیه اروپا جامعه بین المللی را از طریق گردهمایی های چندجانبه به مانند سازمان ملل در گفتگوها درگیر خواهد کرد (خالوزاده، ۱۳۸۹: ۴۸۷).

اتحادیه اروپایی همچنین روابط امنیتی مستحکمی با آسه آن نیز دارد. این دو گروه در ژانویه سال ۲۰۱۹ تصمیم گرفتند تا رابطه خود را به یک مشارکت استراتژیک ارتقا دهند. همکاری های اتحادیه اروپایی و آسه آن در حال حاضر شامل تبادل راهبردهای ضد دزدی دریایی، نظارت دریایی، امنیت بندرگاه ها، تسریع کمک دهی در زمان بحران ها می باشد. اتحادیه اروپایی همچنین در حال آموزش اعضای مجمع منطقه ای آسه آن در حوزه دیپلماسی و میانجی گری پیشگیرانه است. (Council of the EU, 2018: 5). راهبرد اتحادیه اروپا در مورد همکاری امنیتی اتحادیه با کشورهای آسیایی، به گونه ای است که تعاملات امنیتی را با شرکای استراتژیک آسیایی خود، در موضوعاتی مانند امنیت دریایی، امنیت سایبری، مقابله با تروریسم، تهدیدات ترکیبی، پیشگیری از درگیری و توسعه همکاری منطقه ای گسترش دهد. بر این اساس، سرویس اقدام خارجی و کمیسیون اروپا در دسامبر ۲۰۱۸ یک پروژه امنیتی را با هدف پشتیبانی از پنج کشور هند، اندونزی، ژاپن، کره جنوبی و ویتنام و در چهار حوزه: دریانوردی، ضد تروریسم، مدیریت بحران صلح و امنیت سایبری در منطقه با تمرکز

1. CSDP
2. DPRK

ویژه بر چین راه‌اندازی کرده است (Council of the EU-General Secretariat, 2018: 9). همچنین فدریکا موگرینی در سخنرانی خود در گفتگوی شانگری-لا در سنگاپور در تاریخ ۱ ژوئن ۲۰۱۹ دو اولویت را برای سیاست امنیتی اتحادیه اروپایی در شرق آسیا مشخص کرد: ۱- شبه جزیره کره و ۲- دریای جنوبی چین.

اروپا و امنیت شبه جزیره کره

توسعه برنامه‌های هسته‌ای و بالستیک کره شمالی، نوع جدیدی از تهدید را برای اروپا در جهان شکل داده است. حتی با در نظر گرفتن خوشبین‌ترین پیش‌بینی، در مورد میزان توانایی هسته‌ای و موشکی حقیقی کره شمالی شبهه‌اتی وجود دارد و ممکن است تا برای تمامی ایالات متحده و بخش‌های بزرگی از خاک اروپا تهدیدزا باشد. اتحادیه اروپایی برای افزایش فشار بر این رژیم تحریم‌های سخت‌گیرانه‌تری علیه پیونگ یانگ اتخاذ کرده و امیدوار است تا کیم جونگ اون را متقاعد کند که به میز مذاکره بازگردد و در مورد خنثی‌سازی شبه جزیره کره به توافق برسند. در این زمینه، هدف کوتاه مدت، مهار توسعه برنامه موشکی کره شمالی است، در حالی که در دراز مدت، هدف نهایی از میان بردن رقابت هسته‌ای در شبه جزیره کره و ایجاد یک محیط صلح آمیز منطقه‌ای می‌باشد. اتحادیه اروپایی برای حمایت از ابتکارات دیپلماتیک با هدف ترویج همکاری‌های منطقه‌ای، چندجانبه‌گرایی و اعتمادسازی نیز خلاف دولت ایالات متحده در دوره ترامپ، ترجیح داد تا حل و فصل مسائل را از طریق دیپلماسی و مذاکرات چندجانبه پیش ببرد.

تهدید هسته‌ای کره شمالی

دستاوردهای نظامی کره شمالی در پنج سال گذشته، تمامی پیش‌بینی‌های انجام شده پیرامون سرعت پیشرفت و سطح حقیقی برنامه هسته‌ای و موشکی این کشور را تحت الشعاع قرار داده و سازمان‌های اطلاعاتی ایالات متحده را وادار کرده است تا اعتراف کنند که کارآیی و جسارت این رژیم را دست کم گرفته‌اند (Sanger and Broad, 2018: 23). در سپتامبر سال ۲۰۱۷ کره شمالی ششمین و بزرگ‌ترین آزمایش هسته‌ای خود تا به آن زمان را به انجام رساند و اعلام کرد که یک سلاح گرمایی هسته‌ای را آزمایش کرده است. حتی اگر جامعه علمی، استفاده احتمالی از ایزوتوپ‌های هیدروژن و تریتیوم برای تقویت موج انفجار این بمب را تایید نکند، اما عزم کره شمالی برای نمایش میزان پیشرفت به سوی یک برنامه هسته‌ای پیشرفته‌تر را می‌نمایاند. این

موضوع، به حفظ امنیت ملی کشور و در نتیجه بقای سلسله کیم کمک خواهد کرد (Eaves, 2017: 3). از آغاز دوره ریاست جمهوری ترامپ، درگیری شدید میان پیونگ‌یانگ و واشنگتن پیرامون جاه‌طلبی هسته‌ای کره شمالی آغاز شد. کاخ سفید به موازات آزمایشات بی‌شمار هسته‌ای کره شمالی، بارها تهدید کرده است که از حملات پیشگیرانه یا ویران‌کننده علیه تأسیسات نظامی-هسته‌ای این کشور دریغ نخواهد کرد (Council on Foreign Relations, 2022). در دوران بایدن، مذاکراتی در جهت جلوگیری از شدت‌یابی برنامه هسته‌ای کره شمالی صورت گرفته و مذاکراتی با همسایه جنوبی این کشور، به انجام رسیده است. کره شمالی و جنوبی، بازرگانی اورانیوم را ممنوع کرده‌اند. با این حال، کره شمالی قصد ندارد سلاح‌های هسته‌ای خود را به طور کامل و موثر کنار بگذارد.

اتحادیه اروپایی نیز از طریق سیاست هویج و چماق^۱ بر رژیم کره شمالی فشار آورده است به طوری که پس از تصمیم سال ۲۰۰۳، این اتحادیه به دلیل انصراف از پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای^۲ و افزایش آزمایش‌های هسته‌ای در سال ۲۰۰۶ و ۲۰۰۹، تحریم‌هایی را علیه پیونگ‌یانگ اتخاذ کردند. در پایان سال ۲۰۱۷، اقدامات مکمل تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد در این زمینه را اتخاذ کرد تا با اعمال فشار بیشتر به کره شمالی، این کشور را نسبت به تعهدات خود در قبال جامعه بین‌المللی آگاه سازد. اقدامات جدید شامل: ۱) ممنوعیت سرمایه‌گذاری گسترده اتحادیه اروپایی در کره شمالی ب) ممنوعیت کامل فروش فرآورده‌های نفتی پالایش شده و نفت خام به این کشور ج) کاهش سقف مبالغ حواله‌های شخصی بانکی به کره شمالی، از ۱۵,۰۰۰ به ۵,۰۰۰ یورو برای هر نفر (Council of the EU, 2017: 19). تمامی کشورهای عضو اتحادیه نیز موافقت کرده‌اند که مجوزهای شغلی را برای اتباع خارجی خود از کره شمالی، به جز پناهندگان و سایر افرادی که از حمایت‌های بین‌المللی بهره‌مند می‌شوند، تمدید نکنند. اتحادیه همچنین فهرست افرادی را که دارای محدودیت پس‌انداز و مسافرت به اتحادیه‌اند را گسترش داد و علاوه بر تصویب تحریم‌های سخت‌گیرانه علیه رژیم کره شمالی، از تلاش‌های کره جنوبی برای گفتگو و آشتی با آن حمایت نمود. اتحادیه اروپایی همچنین تحریم‌های جدیدی را علیه افراد و نهادها در کره شمالی تا دسامبر ۲۰۲۲ تصویب کرده است (Ministry for Europe and Foreign Affairs, 2023).

1. Carrot and stick

2. NPT

همکاری سه جانبه و اتحادیه اروپایی

اتحادیه اروپایی به‌طور مداوم از روند همکاری‌های سه جانبه با محوریت اجلاس سالانه روسای دولت‌های چین، ژاپن و کره جنوبی حمایت کرده است. اولین دور اجلاس سه جانبه فوق در سال ۲۰۰۴، به عنوان محصول جانبی نشست آسیا و اروپا ۱ و به عنوان مجمع جداگانه‌ای برای سه اقتصاد بزرگ شمال شرقی آسیا برگزار شد. سپس این اقدام در سال ۲۰۰۸ در فوکوکا (ژاپن) با هدف بحث و گفتگو در مورد همکاری‌های منطقه‌ای، اقتصاد جهانی و نجات از فاجعه منطقه‌ای ادامه یافت (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2015). از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۸ هیچ اجلاسی میان طرفین برگزار نگردید و روابط سیاسی میان چین، ژاپن و کره جنوبی همچنان کم ثبات بود. بر همین اساس، هفتمین اجلاس سه جانبه سرانجام در ماه مه سال ۲۰۱۸ در توکیو، میان سران ژاپن، کره جنوبی و چین با محوریت مذاکرات هسته‌ای کره شمالی برگزار شد. همچنین کاهش تنش میان چین، ژاپن و ایالات متحده، موضوع اجلاس سال بعد را تشکیل می‌داد. هشتمین اجلاس سه جانبه در ۲۴ دسامبر ۲۰۱۹ در چنگدو (استان سیچوان، چین) میان رهبران چین، ژاپن و کره جنوبی برگزار شد (Casprini, 2020: 14). واپسین اجلاس سران ۳ کشور نیز در نوامبر ۲۰۲۲ در سئول برگزار گردید. چین مشارکتی در نشست سوم در که در تاریخ مارس ۲۰۲۳ برگزار گردید نداشت و این اجلاس با مشارکت فوميو کیشیدا و یون سوک یول، نخست وزیر ژاپن و رئیس جمهور کره جنوبی برگزار شد.

باید اشاره گردد که ایالات متحده به عنوان قطب جهانی قدرت، به طور سنتی از روند همکاری‌های سه جانبه در آسیای شرقی حمایت کرده است، زیرا همچنان به اتحادهای نظامی خود با ژاپن و کره جنوبی در منطقه فوق نیازمند می‌باشد. دولت ترامپ، ترجیح خود از روابط دوجانبه و همچنین بی‌اعتمادی به چند جانبه گرایی و همکاری‌های منطقه‌ای را روشن نمود. وی این موضع را در نخستین دیدار خود با رئیس جمهور کره جنوبی در ۳۰ ژوئن ۲۰۱۷ تکرار کرد (The White House, 2017). اما رویکرد به نسبت همکاری جویانه دولت بایدن، در این حوزه بیشتر بر تشویق همکاری میان چین، ژاپن و کره جنوبی متمرکز بوده است. دولت بایدن در این حوزه بیشتر تلاش کرده است تا روند همکاری را حفظ کند، اما بر نقش گسترش طلبانه چین در

منطقه شرق آسیا نیز تاکید نماید (Jinwoo, 2023). چالش فوق دارای ساختاری بنیادی است و نه صرفاً به خاطر کسری تجاری دوجانبه یا ناامیدی درباره از دست رفتن فرصت‌های تجاری، بلکه عمدتاً به دلیل دغدغه آمریکایی است که چین در شرف به چالش کشاندن پیشگامی تکنولوژیکی آمریکا در حوزه‌های مختلف می‌باشد که برای امنیت ملی آمریکا در دو سوی اقیانوس آرام جنبه حیاتی دارد (درج و بصیری، ۱۴۰۰: ۲۴۸).

از سوی دیگر، اتحادیه اروپایی در دو بعد سیاسی و اقتصادی، به استوارترین حامی بین‌المللی روند همکاری‌های سه جانبه فوق تبدیل شده است. به عنوان نمونه، نمایندگی اتحادیه اروپایی در سئول، به شکل مرتب از دانشجویان سه کشور دعوت می‌کند تا در برنامه سفیر جوان که توسط دبیرخانه همکاری سه جانبه سازماندهی گردیده است شرکت کنند. همچنین اتحادیه اروپایی و کره جنوبی با یکدیگر در نوعی شراکت استراتژیک همکاری دارند و جلسات منظمی برای بررسی همکاری‌های دوجانبه و استراتژیک خود برگزار می‌کنند (European Union Website, 2022) واپسین دور این جلسات، به صورت دو جانبه و چندجانبه میان این کشورها، در تابستان ۲۰۲۲ برگزار گردیدند و طرفین پیرامون موضوعات گوناگون و به ویژه مخاصمات تجاری به گفتگو پرداختند.

وخیم تر شدن وضعیت امنیتی در دریای جنوبی چین

اوضاع امنیتی در دریای جنوبی چین پس از اتخاذ سیاست‌های تهاجمی پکن و منطبق بر اختلافات ارضی و دریایی با همسایگان، از جمله اظهارات نمایندگان ارتش آزادی‌بخش مبنی بر اولویت باز پس‌گیری دریای جنوبی چین همانند تایوان یا تبت به خاک چین، رو به وخامت گذاشته است. ادعاهای دولت چین، نه تنها مبتنی بر ملاحظات اقتصادی و امنیتی، بلکه مبتنی بر هویت ملی و تلاش برای تجدید شکوه گذشته چین است. سخنان رئیس‌جمهور چین شی جین‌پینگ در کنگره ملی مردم (۲۰۱۹ م.) که از فعالیت‌های جزیره‌سازی چینی در دریای جنوبی چین به عنوان یکی از دستاوردهای مهم دوران خود یاد کرد، نشانگر اهمیت مضاعف این منطقه برای هیئت حاکمه چین می‌باشد. این ایده، به طور ضمنی با دیدگاه شی پیرامون "روای چینی"^۱، جوان‌سازی این کشور، هویت ملی چینی، و بازیابی شکوه و قدمت دوران باستان چین، با دست یازیدن به نظم چینی در شرق

1. Chinese Dream

آسیا مرتبط است. بر این اساس، دانش‌آموزان، نقشه‌های چین را شامل تمامی محدوده دریای جنوبی، که به اصطلاح "خطوط ۹ گانه"^۱ معروف است، مطالعه می‌کنند (South China Sea, 2019). این خطوط ترسیمی، حاکی از مرزهایی هستند که دولت چین به عنوان قلمرو مستقل خود در دریای جنوبی در نظر گرفته است و مشتمل بر جزایر، محدوده‌های شن و ماسه‌ای و همچنین آب‌های اطراف جزایر پاراکل و اسپراتلی، اسکاربورو شوال، بانک ماکلسفیلد و جزایر پراتاس تا محدوده جزیره جیمز شوال به عنوان جنوبی‌ترین نقطه، که ۱۸۰۰ مایل با سرزمین اصلی چین فاصله دارد، می‌باشند.

پکن، ادعاهای حاکمیتی خود را بر ویژگی‌های ارضی این منطقه محصور (جزایر) و خطوط متراکم مرزی آن متمرکز کرده است. از این رو، ادعاهای مرتبط با هم‌پوشانی مرزها و تفاسیر جایگزین ادعایی سایر کشورها (برونئی، مالزی، فیلیپین، تایوان و ویتنام) توسط مقامات چینی به رسمیت شناخته نمی‌شوند. خط‌مشی حزب کمونیست چین پیرامون موضوع فوق نیز توسط افکار عمومی چین، به شدت پشتیبانی شده و به نظر می‌رسد که ساخت جزایر مصنوعی را با تأکید بر موجودیت آن‌ها در داخل خاک چین مشوع تلقی کرده و دیدگاه قاطع در چین این است که این مناطق "جزایر ما" هستند (Murray and Grigg, 2016: 15). در ژوئیه سال ۲۰۱۶، پس از گذشت بیش از سه سال از مشورت دادگاه داوری لاهه پیرامون مسئله فوق، حکم داوری میان فیلیپین و چین صادر گردید و این امر را روشن ساخت که ادعاهای چین در مورد مناطق دریایی "خطوط ۹ گانه" با کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق دریاها (UNCLOS 1982) ناسازگار و بنابراین نامشروع‌اند (Permanent Court of Arbitration, 2019). دادگاه فوق، همچنین تأکید کرد که هیچ کدام از ویژگی‌های ارضی مورد ادعای چین، واجد شرایط اطلاق مفهوم "جزایر" نیستند، که ادعای یک منطقه انحصاری اقتصاد تحت عنوان حقوق دریاها را تضمین می‌کند. چین با صدور حکم به شدت مخالفت کرد، آن را "باطل" اعلام نمود و مشروعیت دادگاه را زیر سوال برد. این امر باعث شد تا سایر کشورها در دریای جنوبی مجدداً ادعاهای خود را تکرار کنند و ایالات متحده هم آزادی عملیات ناوبری خود را گسترش دهد. این موضوع، موجب عبور کشتی‌های امریکایی از آب‌های ادعا شده چین بدون اطلاع قبلی گردید. و ایالات متحده، این آب‌ها را آب‌های بین‌المللی دانست و با این راهکار در پی ایجاد مانع برای اتخاذ سیاست‌های زورگویانه پکن در

1. Nine-dash line

منطقه گردید. چین با ساختن چندین جزیره مصنوعی مجهز به تأسیسات نظامی و سامانه‌های تسلیحاتی، حفاری برای نفت و گاز و تعقیب کشتی‌های ماهیگیری همسایگان در جنوب شرقی آسیا به دور از آب‌هایی که در آن حق ماهیگیری دارند، کنواسیون حقوق دریاها ۱۹۸۲ و حکم دادگاه لاهه را زیر سوال برده است.

پاسخ اروپا به اختلافات دریایی

اروپا به دو طریق به ادعاهای چین و رفتارهای تهاجمی نسبت به همسایگان کوچک‌تر آن در منطقه جنوب شرقی آسیا پاسخ داده است: از یک سو، اتحادیه اروپایی تعدادی اعلامیه رسمی صادر کرده و خود را برای تسهیل گفتگوی آسه آن - چین در زمینه تدوین آیین‌نامه جدید برای دریای جنوبی چین آماده نمود. از سوی دیگر، بروکسل از عملیات دریایی کشورهای عضو اتحادیه اروپایی با هدف احترام به قوانین بین‌المللی، حمایت کرد (Council of the EU, 2016). به دنبال صدور حکم دادگاه لاهه به نفع فیلیپین در ژوئیه سال ۲۰۱۶، اتحادیه اروپایی بیانیه‌ای صادر کرد که بیان می‌داشت: "طرفین نیاز دارند که برای حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات، شفاف‌سازی ادعاهای طرفین و پیگیری درخواست‌ها به صورت دیپلماتیک و مطابق با حقوق بین‌الملل از جمله در چارچوب کنوانسیون سازمان ملل متحد پیرامون حقوق دریاها^۱ اقداماتی را ترتیب دهند" (Council of the EU, 2016). در واقع، دولت چین سعی کرده بود با فشار آوردن به برخی از کشورهای عضو اتحادیه اروپایی که دریافت‌کننده سرمایه‌گذاری‌های مهم آن هستند، بیانیه فوق را به نفع خود شکل دهد. نسخه نهایی این بیانیه سرانجام توسط دولت‌های یونان، مجارستان و کرواسی انتشار یافت و سایر کشورهای عضو اتحادیه اروپایی هم رویکردی متفاوت نسبت به این موضوع اتخاذ کرده‌اند. به عنوان مثال، فرانسه، آلمان و انگلیس، بیانیه‌ای را در ۲۹ آگوست ۲۰۱۹ صادر کردند و ضمن ابراز نگرانی از وضعیت دریای چین جنوبی، خواهان اجرای کامل کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق دریاها بودند (E3, 2019). برخی از کشورهای عضو این اتحادیه، فعالانه درگیر عملیات دریایی در آب‌های بین‌المللی دریای جنوبی هستند. اتحادیه اروپایی در بیانیه‌ای مشترک با ایالات متحده در سال ۲۰۲۲، نسبت به اقدامات چین در دریای جنوبی ابراز نگرانی کرده‌اند. ایالات متحده و اتحادیه اروپایی، در بیانیه خود در بر اهمیت حفظ و

1. UNCLOS

ارتقاء آزادی دریانوردی و پرواز بر فراز طبق قوانین بین‌المللی که در کنوانسیون حقوق دریا ۱۹۸۲ منعکس شده است، تاکید کرده و درباره چگونگی مقابله با خطرات در حوزه‌های ثبات استراتژیک و امنیت سایبری بحث کردند. (The Diplomatic Service of the European Union, 2022)

دیپلماسی دریایی اتحادیه اروپایی در محدوده دریای جنوبی چین

از سال ۲۰۱۴، کشتی‌های فرانسوی به شکل مرتب در دریای جنوبی چین گشت‌زنی کرده و با دولت‌های منطقه فوق در تماس بوده‌اند. در گفتگوی شانگری-لا که در سنگاپور برگزار شد، در ژوئن سال ۲۰۱۶، وزیر دفاع فرانسه ژان ایو لو دریان اظهار داشت که وضعیت امنیتی در شرق آسیا، از جمله در دریای جنوبی، بر منافع اتحادیه اروپایی در حوزه آزادی ناوبری دریایی تأثیر می‌گذارد و پاریس، اتحادیه اروپایی را ترغیب به انجام گشت‌های "منظم و نامحسوس" در منطقه می‌کند و اقدام به هماهنگی فعالیت‌های خود در محدوده هند - اقیانوس آرام کرده است. در پی اعلام وی، در سال ۲۰۱۶، دولت فرانسه ناوگان دریایی‌ای را از طریق دریای جنوبی با همراهی سایر کشورهای عضو اتحادیه اروپایی از جمله دانمارک، ایتالیا و آلمان مستقر کرد. در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸، انگلیس هم یک کشتی را برای انجام عملیات در حمایت از آزادی ناوبری به این دریا اعزام نمود (Pejsova, 2018: 6). در دیپلماسی دریایی ۲ اروپا با مشارکت چندین کشور عضو اتحادیه از جمله چهار قدرت اصلی آن: فرانسه، انگلیس، آلمان و ایتالیا، ضمن حمایت از ارزش‌های اصلی مشترک با ایالات متحده و متحدین آن در منطقه شرق آسیا، موضعی مستقل، مبتنی بر منافع متمایز اروپایی را نشان دادند. شناورهای اروپایی، از حرکت در فاصله ۱۲ مایل دریایی که از ویژگی‌های مورد مناقشه در این منطقه است، خودداری می‌کنند. بدین ترتیب، کشورهای عضو اتحادیه اروپایی ضمن به چالش کشیدن تملک دریایی چینی‌ها در آب‌های بین‌المللی، خواهان جلوگیری از اقدامات بحران‌ساز پکن گردیده‌اند تا مطمئن شوند که دولت چین در راستای قوانین بین‌المللی به رسمیت شناخته شده جهانی عمل می‌کند.

1. Jean-Yves Le Drian

۲. Maritime diplomacy: دیپلماسی دریایی را می‌توان به دو صورت تفسیر کرد: (۱) استفاده از ابزارهای مختلف سیاست دریایی (مانند نیروی دریایی و گارد ساحلی) برای دستیابی به اهداف سیاست خارجی (مانند اقدامات اعتمادسازانه)، یا (۲) استفاده از ابزارهای سنتی. ابزارهای دیپلماسی (از طریق دیپلمات‌ها) برای مقابله یا حل و فصل دعاوی.

دیپلماسی نیروی دریایی قدرت‌های اروپایی بیانگر تلاش‌های مشخص برای همسویی با ایالات متحده و متحدان آنان در شرق آسیا، جهت مقابله با حضور نظامی رو به رشد چین بوده است در همین راستا، کشورهای عضو اتحادیه اروپایی به فروش تجهیزات نظامی در منطقه ادامه داده‌اند. تولیدکنندگان تسلیحات فرانسوی، آلمانی، انگلیسی و ایتالیایی، حضوری جدی در بازار تسلیحاتی منطقه جنوب شرقی آسیا به ویژه در فروش واحدهای دریایی (زیردریایی، ناوچه، کوروت) و جنگنده‌های جت داشته‌اند. رقابت در این حوزه، میان تولیدکنندگان دفاعی اتحادیه اروپایی و ایالات متحده، جهت کسب سهم بیشتر از بودجه نظامی کشورهای آسیایی است. شرکت‌های دفاعی اروپایی، علی‌رغم ادامه تحریم تسلیحات ۱۹۸۹ علیه پکن، از بودجه دفاعی چین هم سود می‌برند. منطبق بر داده‌های موجود، کشورهای آسیایی حدوداً ۲۰ درصد از تسلیحات خود را از اروپا و ۳۰ درصد را از ایالات متحده وارد می‌کنند (SIPRI, 2019). اتحادیه اروپایی بیشتر بر رعایت اعتدال در میزان سطح تبادلات تجاری با کشورهای شرق آسیا تأکید دارد. باید خاطر نشان گردد که این تعادل البته رعایت نمی‌گردد و بیشتر تعاملات تجاری در حوزه تامین تسلیحات در شرق آسیا، میان اتحادیه فوق و چین صورت می‌گیرد (The Diplomatic Service of the European Union, 2021).

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

قدرت رو به رشد و همچنین قاطعیت دولت چین نسبت به همسایگان کوچک‌تر خود در شرق آسیا، موجب دخالت اتحادیه اروپایی در شرق آسیا گردید. سیاست امنیتی اتحادیه اروپایی در منطقه فوق، هم‌سویی قابل به توجهی را با راهبرد منطقه‌ای ایالات متحده نشان می‌دهد، اما همچنان تفاوت‌های مهمی را داراست. در شمال شرقی آسیا، اتحادیه اروپایی تحریم‌های سختگیرانه‌تری را علیه کره شمالی اتخاذ کرده است، اما خلاف دولت‌های که همچنان به دنبال تغییر رژیم در کره شمالی بعضاً بوده‌اند، درهای گفتگو با پیونگ یانگ را باز نگاه می‌دارد. اتحادیه اروپایی همچنین از روند همکاری‌های سه جانبه میان چین، ژاپن و کره جنوبی حمایت می‌کند، در حالی که ایالات متحده، موجب تضییع منافع خود و احاطه پکن بر این منطقه می‌داند. متحدین منطقه‌ای نیز رویکردهای متفاوتی را پیرامون اختلافات دریایی در دریای چین جنوبی نشان داده‌اند. عملیات دریایی کشورهای عضو اتحادیه اروپایی با به چالش کشیدن مالکیت چینی‌ها در منطقه، خلاف

رویکرد نیروی دریایی ایالات متحده و درصدد دوری از مناقشه آشکار در این منطقه است. سیاست امنیتی اتحادیه اروپایی در شرق آسیا، مکمل سیاست ایالات متحده می‌باشد، اما رقابت مستقیمی با آن بر سر فروش تسلیحات نظامی به منطقه نیز وجود دارد. با این وجود اتحادیه اروپایی هنوز هم چین را به عنوان یک تهدید و نه یک فرصت برای دستیابی به منافع مشترک در دنیای چندقطبی، تشخیص داده و برخی از کشورهای اروپایی حتی سخن از تهدید "جهانی شدن با ویژگی‌های چینی" رانده‌اند. نفوذ چین در اتحادیه اروپایی از دید برخی آن‌را از یک بلوک منسجم در تصمیم‌گیری‌ها به ویژه در خصوص چین خارج نموده است.

بنابراین فرضیه پژوهش در مورد سیاست کشورهای اروپایی مبتنی بر داده‌های کیفی و کمی در چهارچوب نظریه نوواقع‌گرای صحیح بوده است. اتحادیه اروپا در عین مستقل بودن در فرآیند سیاست خارجی خود نسبت به آسیای شرقی و کشورهای حاضر در آن، در برخی موارد با ایالات متحده و سیاست‌های آن نیز همراهی می‌کند. در نتیجه این عملکرد نشان از یک سیاست دوگانه و نامتقارن دارد که در آن نمی‌توان این اتحادیه را به صورت مستقل و یا حتی وابسته تعریف کرد. با ملاحظه نتیجه فوق‌اینک می‌توانیم موارد زیر را به عنوان پیشنهاد در اختیار پژوهشگران و محققان جامعه علمی قرار دهیم تا بیش از پیش جوانب دیگر موضوع مورد بررسی قرار بگیرد.

۱. بررسی نحوه رفتار اتحادیه اروپا در صورت تعریف نظم جدید در روابط بین‌الملل مبتنی بر شرق
۲. جایگاه اتحادیه اروپا در سیاست دفاعی چین در شرق آسیا برای مقابله با آمریکا و متحدان منطقه‌ای آن

فهرست منابع

- خضری، رویا (۱۳۹۱)، «استراتژی چین و آمریکا در دریای جنوبی چین». فصلنامه سیاست خارجی، سال بیست و ششم، شماره ۳، پاییز.
- درج، حمید. بصیری، محمد علی (۱۴۰۰) تأثیر رقابت منطقه‌ای آمریکا و چین بر معادلات و نظم منطقه‌ای در شرق آسیا. پژوهش‌های جغرافیای انسانی ۵۳ (۱) ۲۴۳-۲۶۴.
- Brazinsky, Gregg A. (2023), S.-China Rivalry: The Dangers of Compelling Countries to Take Sides, usip, Available at: <https://www.usip.org/publications/2023/03/us-china-rivalry-dangers-compelling-countries-take-sides>, Uploadon: 30 March 2023.
- Campbell, K. 2016. The Pivot: The Future of American Statecraft in Asia. New York: Twelve Publishers.
- Casarini, N. 2013. The Securitisation of EU-Asia Relations in the Post-Cold War Era. In T. Christiansen, E. Kirchner, and P. B. Murray, eds. 2013. The Palgrave Handbook of EU-Asia Relations: 181-97. London: Palgrave Macmillan.
- Casarini, Nicola (2020), Rising to the Challenge: Europe's Security Policy in East Asia amid US-China Rivalry. THE INTERNATIONAL SPECTATOR 2020, VOL. 55, NO. 1, 78-92 <https://doi.org/10.1080/03932729.2020.1712133>.
- Choi, Jinwoo. (2023). The US-China rivalry and Europe's choice. Asia and the Global Economy, Volume 3, Issue 1, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S26671152300004X>.
- Christiansen, Thomas, Emil Kirchner AND Tan See Seng (2019), EU-Asia Security Relations Cooperation Against the Odds?. Paper for presentation at the 16th Biennial Conference of EUSA, Denver, May 2019.
- Cotter, A. 2019. Europe and China's Sea Disputes: Between Normative Politics, Power Balancing and Acquiescence. European Security 28 (3): 473-92.
- Council of the EU. 2007. Guidelines on the EU's Foreign and Security Policy in East Asia, Brussels, July. https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/misc/97842.pdf.
- Council of the EU. 2012. Guidelines on the EU's Foreign and Security Policy in East Asia. Brussels, 15 June. http://eeas.europa.eu/archives/docs/asia/docs/guidelines_eu_foreign_sec_pol_east_asia_en.pdf.
- Council of the EU. 2016a. Declaration by the High Representative on Behalf of the EU on Recent Developments in the South China Sea. Brussels, 11 March. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/11/hr-declaration-on-bealf-of-eu-recent-developments-southchina-sea/>.
- Council of the EU. 2016b. Declaration by the High Representative on Behalf of the EU on the Award Rendered in the Arbitration between the Republic of the Philippines and the People's Republic of China. 15 July. https://eeas.europa.eu/delegations/cuba/6873/declaration-on-theaward-rendered-in-the-arbitration-between-the-philippines-and-china_fr.
- Council of the EU. 2017. North Korea: EU Adopts New Sanctions. Brussels, 16 October. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/10/16/north-korea-sanctions/>.
- Council of the EU. 2018. Conclusions on Enhanced EU Security Cooperation in and with Asia. Brussels, 28 May. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/05/28/deepen-ing-eu-security-cooperation-with-asian-partners-council-adopts-conclusions/pdf>.

- Council of the EU-General Secretariat. 2018. EU Security Cooperation in and with Asia under the Partnership Instrument. Working Paper (WK 15000/2018 INIT). Brussels, 3 December.
- Del Rosso, Stephen J. (2023), Ask the Experts: How to Stabilize U.S.-China Relations, Carnegie, Available at: <https://www.carnegie.org/our-work/article/ask-experts-how-stabilize-us-china-relations/>, Uploal on: 7 March 2023.
- E3 (France, Germany, UK). 2019. Joint Statement on the Situation in the South China Sea. 29 August. <https://www.gov.uk/government/news/e3-joint-statement-on-the-situation-in-the-south-china-sea>.
- Eaves, E. 2017. North Korean Nuclear Test Shows Steady Advance: Interview with Siegfried Hecker. The Bulletin of Atomic Scientists, 9 July. <https://thebulletin.org/north-korean-nucleartest-shows-steady-advance-interview-siegfried-hecker11091>.
- European Council. 2003. European Security Strategy - A Secure Europe in a Better World. Brussels, December. <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-security-strategy-secure-europe-better-world/>.
- European Union Website. (2021). 23rd Annual Report on Arms Exports launched today (28/9): EU is a transparent and responsible trader in arms. Accessed 28 Februray. https://www.eeas.europa.eu/eeas/23rd-annual-report-arms-exports-launched-today-289-eu-transparent-and-responsible-trader-arms_en
- European Union Website. (2021). EU-U.S.: Joint Press Release by the EEAS and Department of State on the Second High-Level Meeting of the EU-U.S. Dialogue on China. Accessed 2 December. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-us-joint-press-release-eeas-and-department-state-second-high-level-meeting-eu-us-dialogue_en
- European Union Website. (2021). The European Union and Vietnam. Accessed 12 July. https://www.eeas.europa.eu/vietnam/european-union-and-vietnam_en?s=184
- European Union Website. (2022). The European Union and the Republic of Korea advance their strategic partnership at annual Joint Committee meeting. Accessed 30 July. https://www.eeas.europa.eu/delegations/south-korea/european-union-and-republic-korea-advance-their-strategic-partnership_en?s=179
- Ferrero-Waldner, B. 2005. Security in the Far East. Speech of the EU Commissioner for External Relations at the European Parliament (SPEECH/05/421), Strasbourg, 6 July.
- Kuo, M. A. (2022, June 27). The Biden Administration's China Strategy. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2022/06/the-biden-administrations-china-strategy/>
- Ministry for Europe and Foreign Affairs. (2022). North Korea – Adoption of EU sanctions (12 december 2022). Accessed 1 April. <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/north-korea/events/article/north-korea-adoption-of-eu-sanctions-12-12-22>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2015) The Sixth Japan-China-ROK Trilateral Summit. 2 November. http://www.mofa.go.jp/a_o/rp/page3e_000409.html.
- Murray, L., and Grigg, A. (2016) Chinese Public Opinion Firmly Behind Beijing's Actions in the South China Sea. Financial Review, 16 July. http://www.afr.com/brand/special_reports/asia_trade/chinese-public-opinion-firmly-behind-beijings-actions-in-the-south-china-sea-20160714-gq5v56.
- Pejsova, E. ed. 2018. Guns, Engines and Turbines: The EU's Hard Power in Asia. EUISS Chaillot Paper 149. Paris.
- Permanent Court of Arbitration (PCA)(2019) The South China Sea Arbitration (The Republic of Philippines v. The People's Republic of China). Accessed 12 December. <https://www.pcacases.com/web/view/7>.
- Sanger, D. E., and Broad, W. J(2018) How U.S. Intelligence Agencies Underestimated North Korea. The New York Times, 6 January.

- South China Sea. (2019) The South China Sea. Accessed 12 December.
<http://www.southchinasea.org/maps/territorial-claims-maps>.
- The White House. (2017) Remarks by President Trump and President Moon of the Republic of Korea Before Bilateral Meeting. Washington DC, 30 June.
<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/06/30/remarks-president-trump-and-president-moon-republic-korea-bilateral>.
- US Department of Defense (2019) Indo-Pacific Strategy Report. Washington DC, June.
<https://media.defense.gov/2019/Jul/01/2002152311/-1/-1/1/DEPARTMENT-OF-DEFENSE-INDOPACIFIC-STRATEGY-REPORT-2019.PDF>.
- Waltz, Stephen, (2002) Keeping World Off Balancing: self restrain and US foreign policy, Cornell university press 2002.
- Waltz, Kenneth, (1979) Theory of International Politics, 69 New York: McGraw.
- Waltz Kenneth (2000) «structural Realism after Cold war, international security, Vol.18, No.1.

